DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

10. september 2009 *

I sag C-292/08,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandene) ved afgørelse af 20. juni 2008, indgået til Domstolen den 2. juli 2008, i sagen:

German Graphics Graphische Maschinen GmbH

mod

Alice van der Schee, som kurator i konkursboet Holland Binding BV,

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. Jann (refererende dommer), og dommerne M. Ilešič, A. Tizzano, A. Borg Barthet og E. Levits,

* Processprog: nederlandsk.

generaladvokat: P. Mengozzi
justitssekretær: R. Grass,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— den nederlandske regering ved C. Wissels og C. ten Dam, som befuldmægtigede

— den spanske regering ved J. López-Medel Bascones, som befuldmægtiget

— den italienske regering ved I. Bruni, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato W. Ferrante

— Det Forenede Kongeriges regering ved H. Walker og A. Henshaw, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved A.-M. Rouchaud-Joët og R. Troosters, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, stk. 2, litra b), artikel 7, stk. 1, og artikel 25, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om konkurs (EFT L 160, s. 1) og af artikel 1, stk. 2, litra b), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1).

2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem German Graphics Graphische Maschinen GmbH (herefter »German Graphics«) og Alice van der Schee, som kurator i konkursboet Holland Binding BV (herefter »Holland Binding«), vedrørende fuldbyrdelsen af en kendelse afsagt af en tysk ret.

Retsforskrifter

3 Artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000 bestemmer:

»Retterne i den medlemsstat, på hvis område centret for skyldnerens hovedinteresser befinder sig, har kompetence til at indlede insolvensbehandling. For selskabers og juridiske personers vedkommende anses det vedtægtsmæssige hjemsted for at være centret for skyldnerens hovedinteresser, medmindre andet godtgøres.«

4 Forordningens artikel 4, stk. 1, og stk. 2, litra b), lyder således:

»1. Medmindre andet er fastsat i denne forordning, er det konkurslovgivningen i den medlemsstat, på hvis område insolvensbehandlingen indledes, der gælder for insolvensbehandlingen og dens virkninger.

2. Lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes, er bestemmende for betingelserne for insolvensbehandlingens indledning og afslutning samt for dens forløb. Lovgivningen bestemmer navnlig:

[…]

b) hvilke aktiver der indgår i konkursmassen, og hvordan der skal forholdes med hensyn til aktiver, som skyldneren erhverver efter insolvensbehandlingens indledning.«

5 Nævnte forordnings artikel 7, stk. 1, bestemmer:

»Indledningen af insolvensbehandling mod køberen af et aktiv berører ikke sælgerens rettigheder på grundlag af et ejendomsforbehold, når genstanden på tidspunktet for insolvensbehandlingens indledning befinder sig i en anden medlemsstat end den, hvor insolvensbehandlingen er indledt.«

6 Forordningens artikel 25, stk. 1 og 2, fastsætter:

»1. Retsafgørelser, som træffes af den ret, hvis afgørelse om indledning af insolvensbehandling anerkendes i overensstemmelse med artikel 16, og som vedrører gennemførelsen og afslutningen af insolvensbehandlingen, samt en af denne ret stadfæstet tvangsakkord anerkendes umiddelbart. Sådanne afgørelser fuldbyrdes efter artikel 31-51 (bortset fra artikel 34, stk. 2) i [konventionen af 27. september 1968] om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager [(EFT 1978 L 304, s. 17)], som ændret ved konventionerne om tiltrædelse af nævnte konvention [(herefter »Bruxelleskonventionen«)].

Første afsnit gælder tilsvarende for retsafgørelser, der følger direkte af insolvensbehandlingen, og som træffes i snæver forbindelse hermed, også når de er truffet af en anden ret.

Første afsnit gælder tilsvarende for retsafgørelser om sikrende retsmidler, som er truffet efter begæringen om indledning af insolvensbehandling.

2. Den i stk. 1 omhandlede konvention gælder for anerkendelsen og fuldbyrdelsen af andre end de i stk. 1 omhandlede retsafgørelser, for så vidt den finder anvendelse herpå.«

7 Artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 fastlægger forordningens anvendelsesområde. Forordningen finder anvendelse på hele det civil- og handelsretlige område, men omfatter ikke spørgsmål vedrørende skat, told eller administrative anliggender.

8 Artikel 1, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 fastsætter:

»Denne forordning finder ikke anvendelse på:

[…]

b) konkurs, akkord og andre lignende ordninger

[…]«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

9 German Graphics, der er et selskab efter tysk ret, indgik som sælger en kontrakt om salg af maskiner med Holland Binding, der er et selskab efter nederlandsk ret. Købekontrakten indeholdt en klausul om ejendomsforbehold for German Graphics.

10 Ved dom af 1. november 2006 afsagde Rechtbank Utrecht (Nederlandene) konkursdekret over Holland Binding og udpegede en kurator.

11 Ved kendelse af 5. december 2006 imødekom Landgericht Braunschweig (Tyskland) en begæring fra German Graphics om iværksættelse af sikrende retsmidler med hensyn til en række maskiner, der befandt sig i Holland Bindings lokaler i Nederlandene. Begæringen var støttet på nævnte klausul om ejendomsforbehold.

12 Den 18. december 2006 erklærede Voorzieningenrechter te Utrecht (fogedretten i Utrecht) kendelsen fra Landgericht Braunschweig for eksigibel. Herefter kærede Alice van der Schee, som kurator i konkursboet Holland Binding, fogedrettens afgørelse til Rechtbank Utrecht, der ved kendelse af 28. marts 2007 ophævede denne afgørelse. German Graphics iværksatte kassationsappel for Hoge Raad der Nederlanden til prøvelse af Rechtbank Utrechts kendelse.

13 Ved kendelse af 20. juni 2008 har Hoge Raad der Nederlanden besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 25, stk. 2, i [forordning nr. 1346/2000] fortolkes således, at den deri anvendte formulering »for så vidt den [dvs. forordning nr. 44/2001] finder anvendelse herpå« betyder, at anerkendelses- og fuldbyrdelsesbestemmelserne i [forordning nr. 44/2001] først kan anses for at finde anvendelse med hensyn til

andre end de i artikel 25, stk. 1, i [forordning nr. 1346/2000] nævnte retsafgørelser, såfremt det er blevet prøvet, om disse retsafgørelser i henhold til artikel 1, stk. 2, litra b), i [forordning nr. 44/2001] falder uden for sidstnævnte forordnings materielle anvendelsesområde?

2) Skal artikel 1, stk. 2, litra b), i [forordning nr. 44/2001], sammenholdt med artikel 7, stk. 1, i [forordning nr. 1346/2000], fortolkes således, at den omstændighed, at en af et ejendomsforbehold omfattet genstand på det tidspunkt, hvor der indledes insolvensbehandling mod køberen, befinder sig i den medlemsstat, hvori insolvensbehandlingen indledes, fører til, at sælgerens søgsmål, der som German Graphics søgsmål støttes på dette ejendomsforbehold, skal anses for et søgsmål, der vedrører konkursen, og derfor i medfør af artikel 1, stk. 2, litra b), i [forordning nr. 44/2001] falder uden for denne forordnings materielle anvendelsesområde?

3) Er det i relation til spørgsmål 2 af betydning, at det i henhold til artikel 4, stk. 2, litra b), i [forordning nr. 1346/2000] er lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes, som er bestemmende for, hvilke aktiver der indgår i konkursmassen?«

Om det første spørgsmål

14 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om den fuldbyrdende ret, før den på grundlag af bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 kan anerkende en retsafgørelse som omhandlet i artikel 25, stk. 2, i forordning nr. 1346/2000, skal prøve, om nævnte retsafgørelse er omfattet af forordning nr. 44/2001's anvendelsesområde.

15 Anerkendelsen af retsafgørelser vedrørende insolvensbehandling er reguleret i artikel 16-26 i forordning nr. 1346/2000. Her vedrører forordningens artikel 25 særligt anerkendelsen og fuldbyrdelsen af andre retsafgørelser end selve afgørelsen om indledning af insolvensbehandling.

16 Artikel 25 vedrører dels »retsafgørelser […], som vedrører gennemførelsen og afslutningen af insolvensbehandlingen«, jf. stk. 1, første afsnit, dels retsafgørelser, »der følger direkte af insolvensbehandlingen, og som træffes i snæver forbindelse hermed«, og retsafgørelser om sikrende retsmidler, jf. stk. 1, andet og tredje afsnit, samt endelig »andre end de i stk. 1 omhandlede retsafgørelser, for så vidt den [dvs. Bruxelleskonventionen] finder anvendelse herpå«, jf. stk. 2.

17 Det følger heraf, at de i artikel 25, stk. 2, i forordning nr. 1346/2000 omhandlede retsafgørelser ikke er omfattet af denne forordnings anvendelsesområde. Endvidere kan det ikke udelukkes, at der blandt disse findes afgørelser, som hverken er omfattet af forordning nr. 1346/2000's eller nr. 44/2001's anvendelsesområde. I denne forbindelse fremgår det af ordlyden af artikel 25, stk. 2, at anvendelsen af forordning nr. 44/2001 på en retsafgørelse som omhandlet i denne bestemmelse er betinget af, at denne retsafgørelse falder ind under sidstnævnte forordnings anvendelsesområde.

18 Det følger heraf, at hvis den omhandlede retsafgørelse ikke vedrører det civil- eller handelsretlige område, eller hvis en af de artikel 1 nævnte undtagelser fra forordning nr. 44/2001's anvendelsesområde finder anvendelse, kan nævnte forordning ikke finde anvendelse.

19 Den fuldbyrdende ret skal derfor, før den på grundlag af bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 kan anerkende en retsafgørelse, som ikke er omfattet af forordning nr. 1346/2000's anvendelsesområde, prøve, om den pågældende retsafgørelse er omfattet af forordning nr. 44/2001's anvendelsesområde.

20 Herefter skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 25, stk. 2, i forordning nr. 1346/2000 skal fortolkes således, at formuleringen »for så vidt den finder anvendelse herpå« indebærer, at det, før anerkendelses- og fuldbyrdelsesbestemmelserne i forordning nr. 44/2001 kan finde anvendelse med hensyn til andre end de i artikel 25, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000 nævnte retsafgørelser, er nødvendigt at prøve, om disse retsafgørelser ikke falder uden for forordning nr. 44/2001's materielle anvendelsesområde.

Om det andet og det tredje spørgsmål

21 Med det andet og det tredje spørgsmål, der behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om en sælgers søgsmål mod en køber, der støttes på et ejendomsforbehold, falder uden for forordning nr. 44/2001's anvendelsesområde, fordi der er indledt insolvensbehandling mod køberen, og genstanden omfattet af ejendomsforbeholdet befinder sig i den medlemsstat, hvori insolvensbehandlingen indledes.

22 Med henblik på at bevare disse spørgsmål skal der henvises til betragtningerne til forordning nr. 44/2001. I betragtning 2 til forordning nr. 44/2001 anføres, at visse forskelle mellem de nationale regler for retternes kompetence og for anerkendelse af retsafgørelser virker hæmmende for det indre markeds funktion. Ifølge betragtning 7 til forordningen skal dennes materielle anvendelsesområde omfatte alle de vigtigste spørgsmål på det civil- og handelsretlige område. I betragtning 15 til nævnte forordning understreges, at det af hensyn til en harmonisk retspleje er nødvendigt at undgå, at der træffes indbyrdes uforenelige retsafgørelser i to medlemsstater.

23 Disse betragtninger viser, at fællesskabslovgiver ønskede at fastlægge en bred definition af begrebet »det civil- og handelsretlige område« i artikel 1, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 og dermed et bredt anvendelsesområde for forordningen.

24 Denne fortolkning kan endvidere støttes på første punktum i sjette betragtning til forordning nr. 1346/2000, hvorefter denne forordning i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet bør begrænses til bestemmelser om kompetence til indledning af insolvensbehandlinger og afgørelser, som følger direkte af insolvensbehandlingen, og som træffes i nær forbindelse hermed.

25 Følgelig bør sidstnævnte forordnings anvendelsesområde ikke fortolkes bredt.

26 Når dette er fastslået, skal det bemærkes, at Domstolen i sin retspraksis vedrørende Bruxelleskonventionen har fastslået, at et søgsmål er knyttet til en konkursbehandling, når det direkte udspringer af konkursen og har snæver forbindelse med en sag om konkurs, akkord og andre lignende ordninger (jf. dom af 22.2.1979, sag 133/78, Gourdain, Sml. s. 733, præmis 4). Et søgsmål, der udviser sådanne kendetegn, er derfor ikke omfattet af denne konventions anvendelsesområde (jf. dom af 12.2.2009, sag C-339/07, Seagon, Sml. I, s. 767, præmis 19).

27 For så vidt som forordning nr. 44/2001 fremover i forholdet mellem medlemsstaterne erstatter Bruxelleskonventionen, gælder den af Domstolen anlagte fortolkning af sidstnævntes bestemmelser også for nævnte forordnings bestemmelser, når bestemmelserne i Bruxelleskonventionen og bestemmelserne i forordning nr. 44/2001 kan sidestilles med hinanden. Det fremgår desuden af betragtning 19 til forordning nr. 44/2001, at kontinuiteten i fortolkningen mellem Bruxelleskonventionen og den nævnte forordning bør sikres (dom af 23.4.2009, sag C-167/08, Draka NK Cables m.fl., Sml. I, s. 3477, præmis 20).

28 I den ordning, som er indført ved forordning nr. 44/2001, indtager denne forordnings artikel 1, stk. 2, litra b), samme plads og opfylder samme funktion som Bruxelleskonventionens artikel 1, stk. 2, nr. 2. Desuden er ordlyden af disse to bestemmelser identisk (dom af 2.7.2009, sag C-111/08, SCT Industri, Sml. I, s. 5655, præmis 23).

29 Henset til det ovenstående, er det således spørgsmålet om, hvor tæt en forbindelse — som omhandlet i Gourdain-dommen — der er mellem et søgsmål som det i hovedsagen omhandlede og konkursbehandlingen, som er afgørende med henblik på at fastslå, om undtagelsen i artikel 1, stk. 2, litra b), i forordning nr. 44/2001 finder anvendelse.

30 Det må imidlertid konstateres, at i en situation som den i hovedsagen omhandlede forekommer forbindelsen hverken at være tilstrækkelig direkte eller tilstrækkelig snæver til, at det er udelukket at anvende forordning nr. 44/2001.

31 Det fremgår således af forelæggelsesafgørelsen, at sagsøgeren i sagen for Landgericht Braunschweig, German Graphics, har fremsat en begæring om udlevering af genstande, som dette selskab ejer, og at denne ret alene skulle afklare spørgsmålet om ejerskabet til visse maskiner, der befinder sig i Holland Bindings lokaler i Nederlandene. Ved besvarelsen af dette retsspørgsmål har det ingen relevans, om der er indledt insolvensbehandling. Det af German Graphics anlagte søgsmål havde alene til formål at håndhæve klausulen om ejendomsforbehold indgået til fordel for dette selskab.

32 Med andre ord er søgsmålet vedrørende klausulen om ejendomsforbehold et selvstændigt søgsmål, der ikke støtter sig på insolvensretten, og som hverken kræver, at der indledes en insolvensprocedure, eller at kurator inddrages.

33 På denne baggrund er den omstændighed, at kurator er part i tvisten, ikke i sig selv tilstrækkelig til at betegne sagen anlagt for Landgericht Braunschweig som direkte afledt af konkursen og snævert forbundet med en konkursbehandling.

34 Herefter må det konstateres, at et søgsmål som det, German Graphics har anlagt for Landgericht Braunschweig, ikke falder uden for forordning nr. 44/2001's anvendelsesområde.

35 Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt 7, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000 kan få betydning for klassificeringen af søgsmål, der står i forbindelse med en insolvensprocedure. I denne bestemmelse anføres det dog blot, at »indledningen af insolvensbehandling mod køberen af et aktiv [ikke] berører sælgerens rettigheder på grundlag af et ejendomsforbehold, når genstanden på tidspunktet for insolvensbehandlingens indledning befinder sig i en anden medlemsstat end den, hvor insolvensbehandlingen er indledt«. Med ordre ord er denne bestemmelse kun en materiel regel, der har til formål at beskytte sælgeren for så vidt angår genstande, der befinder sig uden for den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes.

36 Desuden finder nævnte artikel 7, stk. 1, ikke anvendelse i hovedsagen, eftersom German Graphics' genstande på tidspunktet for insolvensbehandlingens indledning befandt sig i Nederlandene, dvs. i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen blev indledt.

37 Med hensyn til, hvilken betydning artikel 4, stk. 2, litra b), i forordning nr. 1346/2000 kan få for Domstolens besvarelse af spørgsmålet om klassificeringen af det i hovedsagen omhandlede søgsmål, må det konstateres, at denne bestemmelse alene er en regel, som skal hindre lovkonflikter ved at fastsætte, at det er lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes, som er bestemmende for, »hvilke aktiver der indgår i konkursmassen, og hvordan der skal forholdes med hensyn til aktiver, som skyldneren erhverver efter insolvensbehandlingens indledning«. Denne bestemmelse har ingen betydning for forordning nr. 44/2001's anvendelsesområde.

38 Henset til samtlige de ovenfor anførte betragtninger, skal det andet og det tredje spørgsmål besvares med, at undtagelsen i artikel 1, stk. 2, litra b), i forordning nr. 44/2001, sammenholdt med artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000, henset til bestemmelserne i sidstnævnte forordnings artikel 4, stk. 2, litra b), skal fortolkes således, at den ikke finder anvendelse på en sælgers søgsmål, støttet på en klausul om ejendomsforbehold, mod en køber under konkursbehandling, når genstanden omfattet af ejendomsforbeholdet på tidspunktet for insolvensbehandlingens indledning mod køberen befinder sig i den medlemsstat, hvori insolvensbehandlingen indledes.

Sagens omkostninger

39 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

1) Artikel 25, stk. 2, i Rådets forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om konkurs skal fortolkes således, at formuleringen »for så vidt den finder anvendelse herpå« indebærer, at det, før anerkendelses- og fuldbyrdelsesbestemmelserne i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område kan finde anvendelse med hensyn til andre end de i artikel 25, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000 nævnte retsafgørelser, er nødvendigt at prøve, om disse retsafgørelser ikke falder uden for forordning nr. 44/2001's materielle anvendelsesområde.

2) Undtagelsen i artikel 1, stk. 2, litra b), i forordning nr. 44/2001, sammenholdt med artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000, skal, henset til bestemmelserne i sidstnævnte forordnings artikel 4, stk. 2, litra b), fortolkes således, at den ikke finder anvendelse på en sælgers søgsmål, støttet på en klausul om ejendomsforbehold, mod en køber under konkursbehandling, når genstanden omfattet af ejendomsforbeholdet på tidspunktet for insolvensbehandlingens indledning mod køberen befinder sig i den medlemsstat, hvori insolvensbehandlingen indledes.

Underskrifter